

Arbeidsgiverforeningen Spekters innspill til Prop. 1 S (2023-2024)

Arbeidsgiverforeningen Spekters medlemmer innenfor kultursektoren er teatre, orkestre, museer, opera, kultur- og konserthus, NRK og en rekke andre betydningsfulle aktører innenfor norsk kunst- og kulturliv.

Avgjørende med en sterk, offentlig satsing på kultur

Et sterkt, vitalt og levende kulturliv er viktig for vårt demokrati og samfunn. Spekter mener det er avgjørende med en fortsatt tydelig offentlig kultur- og mediesatsing, som er med å legge grunnlaget for disse verdiene. Regjeringen har levert et stramt budsjettforslag, men Spekter er fornøyd med ekstrabevilgningene til enkeltaktører, som hver for seg gir viktige bidrag til kulturlivet vårt. Blant annet er vi glad for ekstrabevilgningene til Olavshallen, Rommen Scene, Bergen Nasjonale Opera og Musikkelskapet Harmonien, og driftsmidler til både Ibsen museum og teater og Kvääniteatteri. Det er også positivt at det settes av en pott til de selvstendige kompaniene. Det fører til flere samarbeid med institusjonene og et større mangfold i tilbudet.

Kulturinstitusjonenes handlingsrom svekkes

Spekter er bekymret for mange av de bevilgningsfinansierte institusjonene og organisasjonenes økonomiske situasjon. Forslaget til statsbudsjett for 2024 innebærer nok et kutt i bevilgningene til NRK, teatrene, orkestrene, museene, norsk Forfattersentrum, Talent Norge og flere andre. ABE-reformen kuttet bevilgningene med 0,5 prosent hvert år. For 2024 kuttet virksomhetenes budsjetter med 1 prosent.

Regjeringen skriver i Prop. 1 S (2023-2024) at budsjettforslaget bygger videre på oppdaterte anslag for lønns- og prisvekst. I statsbudsjettet er det lagt til grunn en prisvekst på 3,8 prosent og en lønnsvekst på 4,9 prosent. Dette gir de fleste kulturaktørene en deflator på 4,6 prosent. Tallene viser imidlertid at rammene er økt med om lag 3,6 prosent, målt mot revidert nasjonalbudsjett 2023. Realiteten er dermed at realveksten for de bevilgningsfinansierte virksomhetene ikke er i tråd med pris- og lønnsvekst, men fordrer omstilling og innsparinger på 1 prosentpoeng. For NRK alene utgjør dette ca. 60 millioner kroner. For musikk- og scenekunstinstitusjonene til sammen utgjør innsparingsbehovet ca. 27 millioner kroner. Om Norges Banks prognoser for pris- og lønnsvekst slår til, vil situasjonen ytterligere forverres.

Spekter minner om at NRK og kulturinstitusjonene allerede har vært gjennom betydelige omstillingsprosesser som en følge av ABE-reformen og de stramme budsjettene for 2022 og 2023. Ansvarlige ledere bruker ikke penger de ikke har. NRK alene hadde i fjor et besparelsesbehov på mer enn 300 millioner kroner. Budsjettforslaget for 2024 innebærer at NRK vil få ytterligere utfordringer med å opprettholde tilbudet. Det samme gjelder mange av de

Øvrige bevilgningsfinansierte virksomhetene, og det uten at Regjeringen kommuniserer at det blir gjennomført slike kutt. Tvert imot sier Regjeringen det motsatte, at virksomhetene har blitt kompensert for pris- og lønnsvekst. Spekter ber Stortinget om at eventuelle feilberegninger fra Regjeringens side rettes opp.

Den økonomiske situasjonen går ut over publikumstilbudet og kunstnerøkonomien

Institusjonene er motoren i kulturlivet vårt, og de trenger handlingsrom til å utvikle publikumstilbudet sitt, drive innovasjon og organisasjonsutvikling i takt med samfunnsutviklingen. I tillegg til kostnadsutviklingen er kulturlivet også utfordret på andre fronter. Det er blant annet en frykt for at kulturkonsumet nedprioriteres i en stadig strammere husholdningsøkonomi. Etter pandemien opplever kulturaktørene at publikum kjøper færre billetter, og at kjøpene foretas senere, nærmere forestillingsdagen. Når forhåndssalget uteblir, går dette ut over institusjonenes mulighet for langsiktig planlegging. I tillegg ble gaveforsterkingen avvirket i fjor, og det er fremdeles ingen signal om at den skal erstattes av andre insentiver for økt offentlig-privat samarbeid. Avviklingen får store konsekvenser for mange kulturaktører, som ved hjelp av ordningen har kunnet gjennomføre aktivitet som vanskelig lar seg finansiere over et ordinært driftsbudsjett.

Spekter gjennomførte i september i år, altså før budsjettet ble lagt frem, en undersøkelse blant lederne i våre medlemsvirksomheter om konsekvensene av den økonomiske situasjonen. Undersøkelsen viser for kulturvirksomhetenes del at 69 prosent i noen eller stor grad må omstille inneværende år. Tilsvarende må 52 prosent holde stillinger ubesatt, 65 prosent må nedskalere produksjoner og hele 75 prosent må bruke færre frilansere og vikarer. I tillegg svarer 54 prosent av kulturvirksomhetene at de enten i liten, noen eller stor grad må nedbemanne i 2023.

Den økonomiske situasjonen virksomhetene står i går altså direkte ut over publikumstilbudet og kunstnerøkonomien, og budsjettforslaget for 2024 fører til ytterligere innstramminger.

Musikk og scenekunst bør innlemmes i merverdiavgiftssystemet

Spekter foreslår at det innføres en avgiftsplikt med lav sats for scenekunst og musikk. Dette vil gi kultursektoren lavere administrative kostnader og regelverket blir mer oversiktlig og helhetlig. I tillegg unngår man at det oppstår konkurransemessige forskjeller mellom aktører som tilbyr tjenester til publikum i det samme markedet. Museene rapporterer om en klar arbeidsmessig forenkling etter at de kom inn under avgiftsplikten.